

**RIKSDAGENS
REVISORERS BERÄTTELSE**

om den år 1960

av dem verkställda granskningen

av

RIKSGÄLDSKONTORET

STOCKHOLM 1960

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG

Undertecknade, av innevarande års riksdag utsedda revisorer, vilka enligt föreskriften i 6 § av den för riksdagens revisorer gällande instruktionen innevarande dag fullbordat granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, få härmed avgiva berättelse därom, såsom i nämnda paragraf finnes föreskrivet.

Riksgäldskontorets räkenskaper intill den 1 juli 1959 äro granskade av förra årets revisorer, och vid 1960 års riksdag har ansvarsfrihet blivit fullmäktige i riksgäldskontoret beviljad för alla beslut och åtgärder som finnas antecknade i deras protokoll till och med den 9 januari 1960. Den nu för rättade granskningen har till följd därav omfattat räkenskaperna för budgetåret 1959/60 och därjämte den del av det löpande årets förvaltning som är redovisad i fullmäktiges protokoll från den 10 januari till den 18 augusti 1960. Stockholm den 15 december 1960.

N. ELOWSSON

SVEN VIGELSBO

LAGE SVEDBERG

BIRGER GEZELIUS

GUST. LARSSON

BERTIL MOGÅRD

IVAR JANSSON

GÖRAN PETTERSON

SVEN ANTBY

HUGO OSVALD

/ Per Dahlberg

§ 1

Riksgäldskontorets balansräkning

Tillgångar:

30 juni 1959	Riksgäldsfonden:	30 juni 1960
2 106 300:—	Uppköpta obligationer	1 602 650:—
738 795:—	Lån till AB Bond	588 795:—
68 750:—	Oredovisade obligationer av 1959 års premielån	—
2 525 827:50	Fordran hos riksgäldskontorets kommissionärer	13 563 008:75
8 056 610:88	Lån till vissa företag inom träindustrin	5 371 073:92
111 661:44	Från järnvägsstyrelsen övertagna obligationer m. m.	77 277:32
8 639 054:86	Förskott	8 320 759:29
668 250 000:—	Rörliga krediter	629 175 000:—
3 029 257:90	Garantimedel för Österrikes konverteringslån 1934/59	3 092 579:83
523 332:—	Fordran hos förbundsrepubliken Tyskland	465 184:—
24 290:50	Sparobligationsmedel	28 955:25
8 063 921:29	Oreglerade anslagsmedel	—
2 365 000 000:—	Kassaförstärkning åt statskontoret	2 215 000 000:—
1 743 131:61	Postgiro	2 767 178:05
6 087 742:83	Checkräkning	4 790 057:04
3 074 968 675:81	Summa kr.	2 884 842 518:45

Statens kapitalfonder:

99 905 432:72	Postverkets fond	kr.	97 215 358:42
1 509 729 011:30	Televerkets fond	»	1 555 074 719:66
2 041 264 601:11	Statens järnvägars fond	»	2 136 119 771:25
3 216 164 030:89	Statens vattenfallsverks fond	»	3 580 150 153:19
380 142 602:34	Domänverkets fond	»	380 317 317:81
115 000 000:—	Riksbanksfonden	»	115 000 000:—
116 409 509:77	Luffartsfonden	»	168 048 592:67
611 963 804:61	Statens allmänna fastighetsfond	»	759 489 944:69
668 947 512:39	Försvarets fastighetsfond	»	688 027 914:96
51 100 645:27	Försvarets fabriksfond	»	50 760 416:93
4 851 009 213:12	Statens utlåningsfonder	»	5 782 807 002:96
325 693 331:09	Fonden för låneunderstöd	»	307 018 033:34
1 028 410 936:47	Fonden för statens aktier	»	1 199 480 536:47
1 337 000 000:—	Folkpensioneringsfonden	»	1 337 000 000:—
365 699 153:02	Pensionsfonder	»	365 699 153:02
288 868 053:20	Fonden för förlag till statsverket	»	268 767 618:21
249 938 118:65	Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	»	263 900 903:67
1 900 577:—	Fonden för Södertälje kanalverk	»	1 784 159:70
1 130 849 011:56	Fonden för kreditgivning till utlandet	»	1 106 868 140:27
52 678 000:—	Jordfonden	»	54 744 163:52
246 987:34	Arrendeegnahmefonden	»	1 701 329:44
1 049 535:24	Statens reproduktionsanstalts fond	»	1 008 645:24
97 114 860:21	Statens reservförrådsfond	»	97 114 860:21
18 541 084 927:30	Summa kr.		20 318 098 735:63
21 616 053 603:11	Totalsumma »		23 202 941 254:08

Skulder:

30 juni 1959	Riksgäldsfonden:	30 juni 1960
19 173 373 984: 98	Statsskulden	20 660 080 032: 34
14 539 660: 99	Förfallna obligationer	4 738 469: 64
9 894 797: 74	Förfallna kuponger m. m.	18 546 638: 32
86 476: 79	Obeställbara räntor m. m.	83 044: —
—	Oreglerade anslagsmedel	1 978 524: 91
	Icke disponerade medel:	
580 950: —	Sekundärlånefonden för rederinäringen	1 085 475: —
—	Diverse oredovisade medel	18 467: 90
592 724: —	Skattemedel	517 891: —
984 409: 98	Kostnader för 1956 års skattepremielån	—
215 981: 24	Kostnader för 1957 års skattepremielån	212 493: 49
<hr/>		
19 200 268 985: 72	Summa kr.	20 687 261 036: 60
14 981 412: 77	Fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster	6 090 060: 42
2 400 803 204: 62	Statens eget kapital	2 509 590 157: 06
<hr/>		
21 616 053 603: 11	Summa kr.	23 202 941 254: 08

§ 2

Statsskulden

Den fonderade statsskulden uppgick vid budgetårets slut till följande belopp:

30 juni 1959		30 juni 1960
12 197 946 520: —	Obligationslån	13 324 453 320: —
	därav prem. obl. lån år 1959 1 951 185 850: —	
	» » » » » 1960 2 103 396 550: —	
14 929 382: 44	Sparobligationer	10 898 521: 74
1 106 585 200: —	Statsskuldförbindelser	1 106 585 200: —
92 315 754: —	Marshall-lånet	88 539 318: —
477 275 878: 33	Prisutjämningsavgifter vid export av trävaror m. m.	320 384 427: 87
764 352 383: 27	Hos statsinstitutioner, fonder m. m.	778 853 912: 84
12 476 267: 41	Övertagna lån	18 490 299: 82
<hr/>		
14 665 881 385: 45	Summa kr.	15 648 205 000: 27

Den tillfälliga statsskulden (lån med kortare löptid än fem år) uppgick till:

1 581 082 000: —	Obligationslån	1 894 692 000: —
2 791 550 000: —	Skattkamarväxlar	3 028 590 000: —
134 860 599: 53	Hos statsinstitutioner och fonder m. m.	38 593 032: 07
50 000 000: —	Statsskuldförbindelser	50 000 000: —
<hr/>		
4 507 492 599: 53	Summa kr.	5 011 875 032: 07

Den totala statsskulden uppgick alltså till 20 660 080 032 kronor 34 öre mot 19 173 373 984 kronor 98 öre vid budgetårets ingång.

Räntorna å statsskulden uppgingo under budgetåret till:

1958/59		1959/60
393 894 066:—	Räntelöpande obligationslån	kr. 463 825 793:—
58 488 500:—	Premieobligationslån	» 64 899 600:—
633 748:—	Sparobligationer	» 403 341:—
2 382 023:—	Marshall-lånet	» 2 292 091:—
24 791 060:—	Statsskuldförbindelser	» 52 557 206:—
39 657 490:—	Hos statsinstitutioner och fonder m. m.	» 44 891 585:—
441 992:—	Övertagna lån	» 644 972:—
118 040 514:—	Skattkammarväxlar	» 126 169 893:—
1 260 097:—	Kortfristig affärsbankskredit	» 3 080 660:—
404 544:—	Övrig statsskuld	» 404 544:—
639 994 034:—		Summa kr. 759 169 685:—

Den effektiva medelräntefoten å den totala statsskulden utgjorde 3,89 %.

§ 3

Tryckning av vissa värdehandlingar

I av riksgäldsfullmäktige den 3 maj 1956 fastställd tjänstgöringsordning för riksgäldskontoret har i § 31 mom. 2 föreskrivits bl. a. följande.

Tryckning för riksgäldskontorets räkning av obligationer och kupongark samt blanketter till statsskuldförbindelser, skattkammarväxlar, interimsbevis, certifikat och förvaringsbevis skall, därest fullmäktige ej för särskilda fall annorlunda bestämmer, ske å riksbankens sedeltryckeri.

Identiskt lika bestämmelser ha intagits i den av fullmäktige den 29 september 1960 fastställda tjänstgöringsordningen.

För att få en uppfattning om i vilken utsträckning riksbankens sedeltryckeri anlitas för tryckning av här avsedda handlingar ha revisorerna från riksgäldskontoret inhämtat uppgifter i ämnet, avseende de tre budgetåren 1957/60. Ifrågasvarande uppgifter redovisas i nedanstående tablå.

Budgetåret 1957/58

Riksbankens sedeltryckeri:	Upplagor ex.	Kronor
Mantlar och kupongark till svenska statens		
4 3/4 % lån av den 10/12 1956	7 000	6 650:—
4 1/8 % » » » 15/3 1957	900	1 800:—
4 % » » » 15/5 1957	300	1 480:—
4 1/4 % » » » 15/5 1957	1 633	1 625:—
5 1/4 % » » » 15/9 1957	5 000	2 750:—
5 % » » » 15/9 1957	1 900	1 900:—
5 1/8 % » » » 20/11 1957	1 400	1 750:—
4 7/8 % » » » 20/11 1957	800	1 750:—
5 1/4 % » » » 20/1 1958	8 000	3 600:—
Skattkammarväxlar	300	102:—
»	200	94:—
Svenska statens skattepremielån av år 1957	2 000 000	57 700:—
		81 201:—

<i>Privat tryckeriföretag:</i>	Upplagor ex.	Kronor
1958 års premieobligationslån	2 000 000	130 000:—

Budgetåret 1958/59

<i>Riksbankens sedeltryckeri:</i>	Upplagor ex.	Kronor
Mantlar och kupongark till svenska statens		
5 % lån av den 21/1 1958	600	2 800:—
5 1/4 % » » » 28/4 1958	9 000	4 050:—
Skattkamarväxlar	300	102:—
»	500	126:—
		7 078:—

Privat tryckeriföretag:

1959 års premieobligationslån	5 000 000	270 000:—
-------------------------------------	-----------	------------------

Budgetåret 1959/60*Riksbankens sedeltryckeri:*

Mantlar och kupongark till svenska statens		
4 1/2 % lån av den 15/11 1958	500	1 325:—
4 5/8 % » » » 15/11 1958	800	1 750:—
5 % » » » 5/2 1959	8 000	3 710:—
4 5/8 % » » » 15/3 1959	1 000	1 800:—
4 5/8 % » » » 20/5 1959	1 200	1 850:—
5 % » » » 5/10 1959	7 500	8 205:75
4 1/2 % » » » 15/11 1959	800	1 484:85
Skattkamarväxlar	900	187:56
» (bottentryck)	5 000	2 917:60
Certifikat	10 000	1 370:23
»	5 000	872:15
		25 473:14

Privat tryckeriföretag:

1960 års premieobligationslån	1 500 000	106 500:—
-------------------------------------	-----------	------------------

Av uppgifterna framgår, att riksbankens sedeltryckeri under den ifrågasvarande perioden icke i något fall anlåtats vid tryckning av obligationer, vilka utgöra de värdemässigt och som regel även kvantitativt sett största beställningarna. På av revisorerna gjord förfrågan om sedeltryckeriets möjligheter att åtaga sig sådant tryck har tryckeriet meddelat bl. a. följande.

Med anledning härav har en undersökning gjorts vid sedeltryckeriet, varvid framkommit, att vid framställning av premieobligationer av exakt samma typ, som levererats från privat tryckeri, sedeltryckeriet skulle nödgas betinga sig en relativt lång leveranstid, ca 7—8 mån. Arbetet torde icke f. n. ligga väl till för sedeltryckeriets disponibla maskinpark.

Däremot är sedeltryckeriet utrustat för att trycka nämnda obligations-

tryck i boktryck (rotationstryck), om numreringen kan förändras i överensstämmelse med vid verket tillämpade principer. Denna förändring av numreringen innebär att obligationerna förses med löpande nummer, tryckta från nummerverk med automatisk växling.

De för närvarande med bokstäver tryckta ordnings- och serienumren kunna även tryckas med nummerverk, dock med den skillnaden att texten »tusen» resp. »hundra» bortfaller. Koden kan även tryckas med nummerverk, vilket kan ske så att antalet kombinationer räcker även för mycket stora upplagor.

Revisorernas uttalande. I den för riksgäldskontoret fastställda tjänstgöringsordningen har föreskrivits, att tryckning för riksgäldskontorets räkning av bl. a. obligationer skall, där ej fullmäktige för särskilda fall annorlunda bestämma, ske på riksbankens sedeltryckeri. Enligt vad revisorerna inhämtat har emellertid någon sådan tryckning icke förekommit på sedeltryckeriet under de tre senaste budgetåren. I stället har ett privat tryckeri anlåtats. Kostnaderna för obligationstrycket under sagda tid ha uppgått till ca 0,5 milj. kronor. Anledningen till nu angivna förhållande är bl. a. att sedeltryckeriet — för att kunna trycka obligationer av exakt samma typ som levererats från det privata tryckeriet — skulle nödgas förbehålla sig en relativt lång leveranstid, nämligen 7—8 månader. Vidare lämpar sig sedeltryckeriets nuvarande maskinpark mindre väl för tryckning av ifrågakvarande obligationstyp. Däremot skulle, enligt vad revisorerna inhämtat, sedeltryckeriet med sin disponibla utrustning kunna framställa obligationstryck i boktryck (rotationstryck) under förutsättning att obligationernas numrering förändrades på sådant sätt, att den bragtes i överensstämmelse med de principer som i förevarande avseende tillämpas vid sedeltryckeriet.

Då kostnaderna för tryckning av obligationer uppgå till icke obetydliga belopp, anse sig revisorerna böra förorda att överläggningar upptagas mellan riksgäldskontoret och sedeltryckeriet, varvid bör klarläggas om möjligheter föreligga att nedbringa nämnda kostnader genom att sedeltryckeriet övertager tryckningen av obligationerna.

§ 4

Ansvarsfrihet för fullmäktige

Till fullgörande av föreskriften i 24 § av gällande instruktion få revisorerna anmäla, att revisorerna för sin del tillstyrka att ansvarsfrihet för riksgäldskontorets förvaltning under den tid revisionen omfattat beviljas fullmäktige.

Fullmäktiges i riksgäldskontoret

yttrande över vissa av riksdagens
revisorers gjorda uttalanden

Till Riksdagen

Riksdagens revisorer har i sin berättelse om den år 1960 av dem verkställda granskningen av riksgäldskontoret under § 3 tagit upp frågan om tryckningen för riksgäldskontorets räkning av obligationer och andra värdehandlingar. Revisorerna erinrar härvid om att i den för riksgäldskontoret fastställda tjänstgöringsordningen föreskrivits, att tryckning av bl. a. obligationer skall, där ej fullmäktige för särskilda fall annorlunda bestämmer, ske på riksbankens sedeltryckeri. Enligt vad revisorerna säger sig ha inhämtat, skulle emellertid någon sådan tryckning icke ha förekommit på sedeltryckeriet under de tre senaste budgetåren.

Med anledning av här återgivna uttalande vill fullmäktige till en början framhålla, att alla statsränteobligationer, d. v. s. av riksgäldskontoret utgivna obligationer med undantag av premieobligationer, sedan en lång följd av år tryckts på riksbankens sedeltryckeri. Revisorernas uttalande torde därför ha avseende på premieobligationslånen, av vilka endast det s. k. bostadspremielånet (av år 1955) samt de båda skattepremielånen (av åren 1956 och 1957) tryckts på nämnda tryckeri.¹

Tryckningen av premieobligationer innebär en mycket komplicerad teknisk procedur, som kräver speciella och omfattande maskinella och personella resurser främst med hänsyn till de säkerhetssynpunkter, som riksgäldskontoret ansett oeftergivliga, och nödvändigheten av kortast möjliga leveranstider. Härtill kommer, att premieobligationerna, vilka har en relativt lång löptid och är avsedda att nå spridning bland en bredare allmänhet, även måste motsvara relativt högt ställda kvalitetskrav i fråga om obligationspapper och utstyrsel i övrigt.

Anledningen till att riksbankens sedeltryckeri hittills icke anlåtats för tryckningen av premieobligationer (med angivna undantag) har varit, att nämnda tryckeri med nuvarande maskinpark och tekniska utrustning i övrigt icke haft möjlighet att tillgodose de krav i olika hänseenden, som riksgäldskontoret i enlighet med vad ovan sagts ansett sig böra uppställa.

I händelse av ändrade förutsättningar härutinnan kommer sedeltryckeriet givetvis att beredas tillfälle att biträda med tryckningen av svenska statens premieobligationer, därest detta kan ske utan ökning av tryckningskostna-

¹ Nämnda tre premielån skiljer sig från övriga premielån väsentligen beträffande den korta löptiden, varför obligationstypen kunnat göras enklare.

derna. Fullmäktige kommer självfallet att tillse, att erforderlig kontakt i förvarande fråga uppehålls mellan riksgäldskontoret och sedeltryckeriet.

Stockholm den 4 januari 1961

GÖSTA RENLUND

AXEL STRAND ERIK HAGBERG WALD. SVENSSON
ANDERS PETTERSSON BIRGER ANDERSSON TORSTEN FREDRIKSSON
GEORG RINGSTRÖM
Riksgäldsdirektör

/ *Torsten Bjerlöw*